

אוצרות קאמארנא

יו"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמארנא' שע"י מרכז מוסדות קאמארנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אבני אוצר

והיה עקב תשמעון וגו' (ז, יב).

אמרו לי בחלום על פסוק (דברים ז, ז) 'לא מרבכם מכל העמים', כמבואר במדרש דברים רבה (א, יב) 'לעתיד לבוא לרב אתם עתידים להיות דומה לרבכם, כי ה' אלהיך אש אכלה' (דברים ד, כד), וכתבי (ישעיה יז, ז) 'והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה' ע"ש, ועתידין ישראל שיהיו במדרגת משה רבינו, ואת עצומים יחלק, וממנו ועל ידו מקבלין כל ישראל חיות ואלהות, והיו כל ישראל דומה לרב, בבחינות אלהים, כמה דאת אמר (בראשית כז, כח) 'ויתן לך האלהים', יתן לך בחינות מדריגות אלהות כמבואר בפסיקתא (פ"א), ולא יזכה לזה שום אחד מן העמים אפילו הגוים, ועל כל זה לא חשק ה' בכם, באהבה יורה כחץ בעת התפלה, וכדומה, אלא בעת שתמעטו עצמכם עפר ואפר, 'ונחננו מה', ממש בטל ומבוטל, אזי חשק ה' באהבה עד כלות הנפש, בלבד שיהיה באמת בטל כעפר, בריה פחותה, 'איך' ממש באמת, זהו 'כי אתם המעט מכל העמים' מספר 'תכלת', שבו המיעוט הגדול מופשט מכל מדות מכלה כל הרע, והזרע אור וחיות אלהות יורה כחץ בתוך לבו האמת, עד כאן אמרו לי בחלום וכו', ובזה נפרש 'והיה עקב' ברחמי שמיא, 'והיה עקב' שיהיה לך שמחה כשאתה נידוש בעקב מבחה.

והיה עקב תשמעון וגו' (ז, יב). אמרו לי בחלום על פסוק (דברים ז, ז) 'לא מרבכם מכל העמים', כמבואר במדרש דברים רבה (א, יב) 'לעתיד לבוא לרב אתם עתידים להיות דומה לרבכם, כי ה' אלהיך אש אכלה' (דברים ד, כד), וכתבי (ישעיה יז, ז) 'והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה' ע"ש, ועתידין ישראל שיהיו במדרגת משה רבינו, ואת עצומים יחלק, וממנו ועל ידו מקבלין כל ישראל חיות ואלהות, והיו כל ישראל דומה לרב, בבחינות אלהים, כמה דאת אמר (בראשית כז, כח) 'ויתן לך האלהים', יתן לך בחינות מדריגות אלהות כמבואר בפסיקתא (פ"א), ולא יזכה לזה שום אחד מן העמים אפילו הגוים, ועל כל זה לא חשק ה' בכם, באהבה יורה כחץ בעת התפלה, וכדומה, אלא בעת שתמעטו עצמכם עפר ואפר, 'ונחננו מה', ממש בטל ומבוטל, אזי חשק ה' באהבה עד כלות הנפש, בלבד שיהיה באמת בטל כעפר, בריה פחותה, 'איך' ממש באמת, זהו 'כי אתם המעט מכל העמים' מספר 'תכלת', שבו המיעוט הגדול מופשט מכל מדות מכלה כל הרע, והזרע אור וחיות אלהות יורה כחץ בתוך לבו האמת, עד כאן אמרו לי בחלום וכו', ובזה נפרש 'והיה עקב' ברחמי שמיא, 'והיה עקב' שיהיה לך שמחה כשאתה נידוש בעקב מבחה.

זהו 'והיה עקב', (והיה בגימטריא) כ"ו, פ' עקב, ודע שמבואר במדרש 'אשר יטח בה' והיה ה' כי

הבוטח באמת ב"ה נעשה ועולה למדריגות השם. אבל ילוד אשה העולה אינו יכול לעלות אלא לצירוף וה"ה כמו שאמר השי" למשה 'והייה שם' כמבואר בז"ח שיר השירים. וכן 'והיה ה' למלך על כל הארץ' הוא משיח 'והיה ה' ל' וכן להשתחות למלך ה' צבאות, הוא משיח מלך של ה' צבאות, דא"כ מה הנחת לכשרים. זהו 'והיה' אע"פ שהשגת לעלות למדריגות והיה, אעפ"כ 'עקב' אז 'תשמעון', והוא היחוד כמו שאמרו לי בחלום.

עוד כתב רביה"ק (היכל הברכה פר' כי תבא): 'ונשאתם במתי מעט', בקמץ שלא כמשפט, והטעם כי האי 'מעט' הוא בעיני עצמו מעט ומקומץ במדות טובות עניו וסבול לסבול עלבון העלובים של ערב רב כו', והצדיק מקטין עצמו מאד ומקבל באהבה וסובל ושותק ומכניע עצמו לפני השי" מאד והשי" מרחם עליו ומאיר עליו ומטעים אותו מעין עוה"ב ונא לדביקות גדול ואהבה ונועם חיו וזהו עד שאינו מרגיש מעלבונו.

זהו 'ונשאתם' שתהיו בעיניכם כשיריים 'במתי מעט' ממועט ומקומץ בעיניכם 'תת אשר הייתם ככוכבי השמים' עיין במדרש דברים רבה בעולם הזה אתם משולים לכוכבים לעתיד לבוא תהיה דומה ממש לרבכם לרב שלכם, כיצד כתיב 'כי ה' אלהיך אש אכלה הוא' וכתבי בישראל לעתיד לבוא 'והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה' עיין שם במדרש. זה שאמר כאן **על שאתם סובלים חרופין וגידופין וממעטים עצמיכם לאין, ובזה תוכל לעלות ולבוא למדריגה הגדולה אף בעוה"ז** 'תחת אשר הייתם ככוכבי השמים' בעוה"ז על ידי המעטה כאין וסבלנות חירופין ולבכם נשבר בקרבכם תוכלו לעלות למדריגות אלהות אף בעוה"ז להשראת השכינה בקביעות ולדבר ברוח הקודש.

אוצר החיים

אוצרות הזמנים במשנת רביה"ק
מבוארים בשפה השווה לכל נפש

פעמים רבות מגלה רביה"ק מקאמארנא ז"ע כי כשיהידי מתרומם בתפילתו ומרגיש השגות גבוהות, הוא זוכה להתענג באותה שעה רק על גילויים מועטים ששכלו המוגבל מסוגל להבין. אך כאשר מרגיש בעצמו שפל ומבוזה, ואינו מרגיש מאומה, באותה שעה מסוגל להתדבק בעצם המציאות האלוקית שלמעלה מהשגה.

ולעתיד לבוא עתידין ישראל להתכלל בעצם האור האלוקי, עין לא ראתה אלקים זולתך, וכמו שכתב רבינו הקודש בספרו 'היכל הברכה' (פר' קדושים): וטעם מצות ואהבת לרעך כמוך כו' שפירש הפסוק 'ואהבת

לרעך' וכמו שאתה תתנהג עם רעך באהבה ואחדות, 'כמוך אני ה' שאני ה' אהיה כמוך, והוא בסוד ה' צלך' שנתבאר בדברי מרן אלקי הבעש"ט שכמו שאדם מתנהג למטה עם חבירו ורועה באהבה ובמידות טובות וכך יתנהג עמו מלך עליון, וכמו הצל שכל תנועה שאדם עושה כך עושה הצל כנגדו כן הוא יתברך עם האדם. זהו 'ואהבת לרעך' כי 'כמוך אני ה' להתנהג גם עמך באהבה וכל טוב, ואמיתות ענין על פי דרש חז"ל עתיד הקב"ה לטילל עם הצדיקים בגן עדן, והקב"ה אומר להם מה אתם מזדעזעים מפני, הריני כיצא בכס ועתידין דומה לרבכם. זהו 'ואהבת לרעך' ואיה רעך שהוא 'כמוך' והוא אני ה'. עכ"ד.

בפרשתינו, מבאר רביה"ק על פי חלום שנתגלה אליו, שבכדי לזכות לדרגה זו 'להיות דומה לרבכם' היינו בדיקות מוחלטת במציאות האלוקית, אפשר לבוא רק מתוך 'עקב' ושפלות, אבל כאשר משיג השגות מורגשות, גם כאשר לבבו בוער בקרבו באהבה עצומה, באופן כזה לא יוכל להגיע לדרגה נשגבה שעתידיה להאיר בימות המשיח.

וכה דברי רבינו הקדוש: 'והיה עקב', אמרו לי בחלום על פסוק 'לא מרבכם מכל העמים' כמבואר במדרש דברים רבה לעתיד לבוא לרב אתם עתידים להיות דומה לרבכם, כי ה' אלהיך אש אכלה' וכתבי 'והיה אור ישראל לאש וקדושו ללהבה' עיין שם, ועתידין ישראל שיהיו במדרגת משה רבינו, זאת עצומים יחלק' (ישעיה נג, יב), וממנו ועל ידו מקבלין כל ישראל חיות ואלהות, והיו כל ישראל דומה לרב בבחינות אלהים כמה דאת אמר 'ויתן לך האלהים' יתן לך בחינות מדריגות אלהות כמבואר בפסיקתא (רבתי, פרשה א), ולא יזכה לזה שום אחד מן העמים אפילו הגוים ועל כל זה לא חשק ה' בכם באהבה יורה כחץ בעת התפלה

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם וגו' (ז, יב).

רצה לומר, כל הפרשה מיירי בגאולה העתידה במהרה בימינו, לזה כתיב 'והיה' שהיא לשון שמחה (בראשית רבה מב, ג), כשנתמלא כל שם הוי"ה ב"ה. 'עקב' בעקבת דמשיחא, והוא על ידי ש'תשמעון' בני ישראל, 'את המשפטים האלה', כמו שכתוב קודם לזה (פסוק יא) 'ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם', זה 'המשפטים' אשר אמר כאן. ואם 'שמרתם ועשיתם אותם', אז 'ושמר ה' אלהיך לך' לכל פרט ופרט מישאל, 'את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך' לתת לנו את ארץ הכנעני ארץ ישראל שיהיה לנו לעולם ועד. ואז כשנזכר כלנו לבוא לארץ ישראל, 'ואהבך' אהבה גמורה, אהבה שאין תלויה בדבר, שאז לא יהיו צריכים כל כך לעבודת ישראל כנודע, זה יהיה אהבה שאין יכול להפסק עוד לעולם. 'זברכך' לכל פרט ופרט מישאל בניו. 'והרבך' בבנים זרע של קיימא מבנים שלו. 'דגנך' הוא בכלל השפעות מזון כל מידי דמגאן (עפ"י מס' נדרים דף נה ע"א). 'על האדמה' בארץ הקדושה, 'אשר נשבע לאבותיך' לאברהם יצחק ויעקב, 'לתת לך' לעולם ועד. ואז 'ברוך תהיה מכל העמים וגו'.

(בן בית)

ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה (י, יב).

אמר אבי מורי הגאון הקדוש מהר"ר אלכסנדר בן הינדא שעה אחת קודם פטירתו, בסעודה שלישית, שנפטר בשנת ר"ב שלום [-תקע"ח] במוצאי שבת, יום אחד ועשרים באב, על פסוק 'מה ה' אלהיך' הכל 'שואל' ומבקש 'מעמך' שתהא כמותו, מה הוא רחום אף אתה, וכיצא בו בכל מדות מבואר בספר תומר [דבורה] מהרמ"ק, 'כי אם ליראה' לא שייך לשאלו ממך, כי יצאלו יתברך לא שייך יראה, כי שם העדר המציאות, והבן היטב.

(היכל הברכה במדבר דף צ ע"א)

ומייחדים שמך בכל יום תמיד [ג]

שער הצדיקים [ג]

מעלת הצדיק (ג)

זכו גם בעולם הזה להתלבש בהאי גוף קדוש
שעומדין בו בגן עדן

הגוף הפנימי שכולו טוב שעומדין בו בגן עדן, ויש
צדיקים כמו מרדכי ואסתר שזכו גם בעולם הזה להתלבש
בהאי גוף קדוש, ועל כולם משה רבינו כנודע מסוד 'של
נעלך' (שמות ג. ה). עיין (עץ חיים) שער החשמל (פרק
ג). וגוף של הימים נקרא גוף טוב, כי גוף זה רובו רע
משכא דחויא וכו'.

אבל שאר חכמים יכולין לזכך עצמן להגיע למדרגה
הגדולה להתלבש בגוף טוב של גן עדן בעולם הזה וכו',
כי על ידי שתיקה יזכה לרוח הקדוש ולגוף טוב חלוקא
דרבנן, מזהיר מאד כאור השמש, כנודע מספר חסידים
וממרן האר"י שמזהיר למעט בדבור שאינו הכרח (ראה
פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א).

ולא המדרש הוא העיקר לזכך גופו אלא המעשה,
כי על ידי מעשים טובים יזכה לטלית נאה בגן עדן. וכל
המרבה דברים לדבר בגאווה ובדברים בטלים, מביא
חסא חסרון בתיקון גוף הקדוש, כמבואר בספר חסידים
ממעשה דהאי חסיד.

(נוצר חסד פ"א מ"ז)

אינו יכול כלל לפסוק על איסור שהוא מותר

עסק התורה לקנטר בגאווה ובזו חזון להשתרר על
כל, עסק כזה נמסור התורה ליד הקליפות, כמבואר
במעשה שהביא הרב ערבי נחל משם תלמיד מרן האר"י
בדרושי ראש השנה יעויין שם, וכשתורתו נמסר אל
הקליפות אז לא יראה לעולם הלכה ברורה, אלא יורהו
בסמיות עינים ובנצחון היפך האמת.

כי לא יאונה לצדיק כל און, ולא יכול כלל לפסוק
על איסור מותר, כמו שאירע בצדיקים שלא יכלו לומר
מותר עד שיתברר שיש בו איסור מצד אחר, ולא יכלו
להתיר אשה אף על פי שמצד הדין מותרת עד שאחר
כך באמת בא בעלה, אבל אלו אף מה שעניניהם יראו
יהפכו דברי אלקים חיים בפילפול של הבל.

(זוהר חי ח"א דף ה ע"א)

הקב"ה מתפאר בכל תנועה של הצדיק

ומגלין לו רזי תורה. מצד 'ישראל אשר בך אתפאר'
(ישעיה מט, ג) **כי הקדוש ברוך הוא מתפאר בכל תנועה**
של הצדיק, וכל תנועה הם רזין דאורייתא, ועל ידי רזין
דאורייתא נעשה מרכבה אל התפארת, ובלבד שלא יתגאה
חלילה על שום אדם בדברי תורה או שיהיה לו איזה פניה
חלילה, וכל המשפיל עצמו בדברי תורה הקדוש ברוך
הוא מגביהו (מס' עירובין דף יג ע"ב) במוחין צלולים
ובהרחבת הדעת.

(נוצר חסד פ"ו מ"א)

הזה, היה מדבר דברים נפלאים ושכליות רמות סודות
נשגבות, וכמה פעמים ביקש ממני שאלך ולא אשמע,
ואמר כי מחמת שאנכי מבין מעניני היחודים של דבוריו,
הוא מבבלל אותו מעט ממה שצריך להמשיך ישועה
על אותו הנצרך לישועה".

"וכך ראיתי למורי הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע
העשיל ממעזבין, פעם אחת עמדתי לפניו, והוא היה
מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה
בחכמה עמוקה מענין גלות השכינה, 'היתה כאלמנה'
(איכה א, א), עד שהתחלתי לבכות, וגם הוא בכה".

"והיה דרכו לספר מעשיות ודבורים, והכל היה
בחכמה עמוקה, עד שפעם אחת סיפר לפני מורי דודי
בליל שבת מעשה אחת, והיה קודם ששתה כוס של
ברכת המזון, אחר הסעודה היה מורי דודי הולך כל
הלילה לכאן ולכאן ולא ישן, ואמר שהמעשה ששמע
מהרב איננו מניח לו לישן מרוב עמקות ושכליות וסודות
שיש בה וכו'".

"וכך ראיתי למורי רבי רבינו הקדוש מוהר"ר נפתלי
הנ"ל [מראפשיץ], שבכל דבריו היה יחודים שכליות
נפלאות עד שהייתי מרעיד עליהם. פעם אחת עמדתי
אחריו ולא ראה אותי, והוא היה יושב בערב שבת
קדוש בעת שרצה לילך למקוה למרחץ, והיה מדבר עם
אשתו בסיפורים, והבנתי שמדבר בכונת רחיצת מים
חמין ומקוה, והייתי מרעיד היאך יהיה זה בכח אנושי
להלביש ענינים כאלה בספורי מעשיות ודבורים, והרגיש
והחזיר ראשו אלי ושתק, והיה מספר עד שגמר הענין
כל היחודים וכונת מים חמין ומקוה" עכ"ל.

הרבה דרכים למקום

את החילוק בין שני הדרכים בעבודת היחודים מוזכר
רבינו בקצרה בספרו נוצר חסד (אבות פ"ב מ"ד): "ראיתי
לרבותי הקדושים, ובפרטות **למורי הגדול רבינו אברהם**
יהושע העשיל מאפטא ולמורי הגדול הקדוש רבינו
נפתלי מראפשיץ, שכל דבריהם היו גחלי אש ויחודים,
והיו מתנהגים בענוה יתירה באהבת ישראל, וכן ראיתי
אצל **מורי דודי הקדוש [רבינו צבי מזידיטשוב]** בדרך
אחר, והכל הולך למקום אחד. וכן יש צדיקים בדורינו
אמיתים וקדושים וכו' עכ"ל.

וכפי שביאר בהרחבה רבינו ה'דמשק אלעזר' בספרו
זקן ביתו (על המשנה שם): "שמעתי מאמאמר זלה"ה
שראה לרבותיו הקדושים, שהיו מתנהגין במידות אלו,
ובפרט לרבותיו רבו **הרב הקדוש איש אלקים רבי**
אברהם יהושע העשיל זלה"ה מאפטא, ולרבו הרב
הקדוש איש אלקים **רבי נפתלי זלה"ה מראפשיץ**,
שבכל דבריהם היו בהתלהבות חכמה ושמחה דקדושה
ביחודים קדושים, ובתוכו היה ענוה יתירה בהתקשרות
אחדות אחד באהבת ישראל, וכן אצל מורי רבינו
דודי הרב הקדוש איש אלקים **רבינו צבי מזידיטשוב** ראה
אצל דרכו בקדוש, כל היום ביחודים קדושים בראה
ואהבה יתירה עם ישראל ביחד, ובעת התפלה בבוקר
ובערב היה לו התפשטות הגשמיות לגמרי, בשברון
לבו בענוות צדקו ביחודים קדושים לאבינו שבשמים,
והכל הולך למקום אחד, כי כל אחד לפי שורש נשמתו
כך מדבק עצמו בעבודת הבורא ברוך הוא" עכ"ל.

דוגמא דלעילא

על עבודת היחודים של רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב
זי"ע מעיד רבינו (הקדמת צצי עדן; זהר חי על זוה"ק
בראשית א:): "ראיתי למורי דודי הקדוש **רבינו הקדוש**
רבינו צבי מזידיטשוב, שהיה אומר על כל דבר קטן
וגדול: 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בפה מלא,
ואמר, שהוא מכוין להמשיך אור החסדים של היודיין'
של שם הוי"ה ברוך הוא, להמשיך לכל דרגין קדישין,
לכל ישראל, והיה מייחד על כל דבר קטן וגדול, **אפילו**
מעט מים כששתה, היה שוהה ואומר כמה יחודים, עד
כשהיה שותה המים, היה דוגמא דלעילא, להמשיך מים
עליונים לשכינת עוזינו אמנו, להחיות נפש כל חי, ברוך
חי העולמים. וכן בכל דבר אכילה, כל תנועה ולעיסה
היה בדוגמא דלעילא, ומעט מעט שאכל, המשיך רב
טוב לבית ישראל" עכ"ל.

הבו יקר לבריה

עבודת היחודים הנעשית על ידי הצדיקים נחשבת
מאוד בשמי מעל, עד כדי שכאשר אירע שרביה"ק
מהרצ"ה מזידיטשוב טלטל את המקטרת [לילקע ציבת]
בלי כוונת יחוד התעורר עליו קטרוג, כמו שכתב רבינו
(זהר חי על זוה"ק בראשית לז:): "ופעם אחת אמר **מורי**
דודי הקדוש: 'הלכתי לבית התפלה, בתפילין מאירין
הרבה, ושמעתי שקראו לפני: 'הבו יקר לבריה' וכו',
ובאתי מבית התפלה, וטלטלתי **הלילקע ציבת בלי**
כוונה, ושמעתי קורין: 'זוי לפלניא דמריד במאריה',
שכן איתא בתוספתא (ברכות פ"ד ה"א) לא ישתמש
אדם בפניו ורגליו, אלא לכבוד קונוה" עכ"ל.

טמיר ונעלם

לעומת דרך זידיטשוב אשר שם היתה עבודת
היחודים באתגליא, היו כמה צדיקים עוסקים בעבודת
היחודים באתכסיא, ורק יחידי סגולה מתלמידיהם היו
זוכים להבין את כוונתם.

בין הצדיקים שהלכו בדרך זו היו הרה"ק האוהב
ישראל מאפטא זי"ע שדרכו היתה לדבר דברים אשר
נראו כדברי גוזמאות, וכן הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהיה
מדבר דיבורים הנראים כדברי צחות וחיודים.

אכן רבינו מגלה טפח מגודל היחודים שהיו טמונים
בכל דיבור שיצא מפיהם, וזה לשונו (זהר חי על זוה"ק
בראשית רכז): "ראיתי לרבותי הקדושים שהיו נוהרין
מאד בשמירת פיהם ולשונם, שכל דבורם היו ביחודים
ושמות ומוסר ודרכי היחוד, אף שהיו מספרין ספורי
מעשיות ועניני צרכי הגוף, הכל בשכליות נפלאות, מענין
מעמד השכינה בגלויות ומעניני יחודים, וכמעט הייתי
נרתע באימה מגודל האור והחכמה שהיה בדבריהם".

"וגם כשהיו שומעים איזה איש בור מספר לפניהם
איזה דברים בטלים, הם לא היו שומעין אלא דברים
נעלמים, סוד עגלה ערופה, וסודות התורה, כאשר
גליתי לחבריי".

"וראיתי למורי דודי הקדוש **רבינו צבי מזידיטשוב**,
כשהיה מספר איזה ענין מעניני עולם הזה, או שהיה
מדבר עם האנשים הנצרכים לכמה ענינים מעניני עולם

אור שבעת הימים

אמ"ק ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בתורתו של הבעש"ט הקדוש

בעש"ט עה"ת פר' בראשית

אות כב

אות אל"ף קרובה ביותר אל המאציל

כב. שמעתי ממורי כי אות א' הוא סוד אלופו של עולם טמיר ונניז בנויה ואות ב' הוא ב' אלפי"ן, וכן ג' הוא ג' אלפי"ן וכו' עד ת' ארבע מאות אלפי"ן, אם כן שורש אותיות התורה שקרוב יותר אל החיות הרוחני אור אין סוף הוא אות א'.

מציאות הבריאה היא כ"ב אותיות התורה, וכל פרט בעולם יש לו שם, כגון 'שור' 'שרה' 'עץ' וכיוצא ב, אשר אותיות אלו - הן עצם מציאות הדבר, ואילו ישנתה הצירוף - ישנתה עמו גם אותו פרט למהות מחודשת.

וכאן מחדש הבעש"ט שאין כל כ"ב אותיות התורה שוות, אלא יש בהם חילוקי דרגות כפי סדרם. כי אות א' היא האות הראשונה שנמצאה, והיא הקרובה ביותר לאלוקות [הגם שאין שייך שם מושג של 'קרוב ורחוק' במובן הגשמי], ובתוכה מתלבש עצם רוחניות אלוקותי ממש.

ואחר כך יורד והולך ומתלבש זה בזה, ונתרחק מן החיות, עד אות ת' שהוא מלכות שבמלכות ששם מתלבש בתוך מחשבות רעות וזרות.

ככל שיש יותר אותיות, יש יותר אפשרויות של צירוף, וממילא שייך יותר אפשרויות לצרף את האותיות לרע גם כן, היינו לדברים נפרדים שאין מציאותו אלוקותו ית' ניכרת בהן. וא"כ, ככל שמתרחקת האות מן האות אלף, היא קרובה יותר לקליפה.

וצדיקים שלוחי דמטרוניתא אינון, לקשר את עצמן אל האותיות ולהעלותן במחשבה עד מחשבה עליונה, ואז מעלה מתחום עד רום רקיע את ניצוצי השכינה שהיו בלבושים הנ"ל שנקרא זה לימוד לשמה.

זהו עיקר חידושו של הבעש"ט. שאם מתפללים ולומדים על ידי אותיות, יש לכוין ללמוד ולהתפלל 'לשמה' - היינו לשם האות, להעלות את האות ממדרגה למדרגה עד עצם אלוקותו ית'. כי יש כאן סוד שמסתתר מתחת לדיבורים אלו, שהרי האותיות הם כביכול מחשבתו ית', והוא וחכמתו אחד, ונמצא שעצם אלוקותו ית' אשר לית מחשבה תפיסא ביה שורה ומאיר בתוך האותיות, אלא שכאשר ירדו אותיות אלו למטה הם נצטרפו בצירופים ונדמים כמציאות נפרדת בפני עצמו שאין מציאות אלוקותו ית' ניכרת בהן, ונחשב כאילו האותיות הלכו בשבי ובשביה למקום מרוחק ונצטרפו לצירוף שאינו הגון, וכאשר לומד ומתפלל בדחילו ורחימו עם רצון להתדבק בהקב"ה באהבה ויראה, הרי זה גרפין וכנפים להעלות התורה ותפילה, דהיינו האותיות שבהן, בחזרה אל מקור חוצפן בעצם החכמה האלוקית.

לכן זוהה לדברים הרבה (אבות, א'), כביכול דיבורים הרבה, שיש כמה מדרגות בכל אות והוא מזה להעלותן וזוהה עמהם, ודברי פי חכם הן: (תולדות יעקב יוסף ויצא דף כ"ח ע"ג)

כאשר מדבק את האותיות לשרשן האלוקי, על ידי שעצם נפשו ונשמתו משתוקק להתדבק בעצם האלוקות, הרי הוא נצטרף אל העלאת האותיות שמתעלות וגם הוא מתעלה יחד עמהן, לדבקה בו יתברך, וכתוצאה מכך נפתחים לו שערי חכמה ודביקות אלוקית.

והנה פל"א אותיות אל"ף. כלומר, הצמצום והגילוי הראשון של האור האלוקי שנמצא מן הבורא ית', נקרא 'פל"א'. כי מתחילה היה רק מציאות של 'בורא', ואחר כך נוצר כביכול דבר מחדש שהיא מציאות 'נברא'. הנקודה הראשונה של הבריאה היא אור שהפריש הבורא מעצמו כביכול והפך אותו להיות כביכול מציאות בפני עצמו, ואז זה נתלבש באות שברא אותה הבורא ככלי קיבול לאורו. אותה אות נכפלה עוד ועוד וממנה נשתלשלו עשרים ושתים האותיות, ואות 'אלף' שהיא האות הראשונה היא התנועה הראשונה של האור בצאתו חוצה בהתלבשות לאותיות. והרי כאן דבר פלאי, כלומר, עצם ההאצלה של האור להיות כביכול נברא 'חוף' למציאותו יתברך, וגם ההתלבשות של האור באותיות.

נמצא א"כ כי האל"ף היא פל"א, היא בגדר (איוב כח ז) "נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיטִי". וכאן אומר הבעש"ט דבר מחדש ביותר, שלא קדמו אדם מעולם בכך: כל האותיות הינן כיסויים לאור ולרוחניות השורה בתוכם. אות אל"ף היא הכיסוי הראשון, והאותיות שנמצאו אחרי האות אלף אינן עוד אותיות מחודשות, ואינן כלל בערכה של אות אלף [שהיא מחודשת ובריה בפני עצמה], אלא הן כפילות של אלף. כלומר, האות ב"ת איננה גילוי אור חדש של הקב"ה, ושניה במספר אל האות אל"ף, היא איננה האצלה ויצירה חדשה כמו אל"ף, אלא היא כיסוי של האות אל"ף שנכפלה והייתה לב"ת. האות גימ"ל היא קיבוץ של שלוש כיסויים וצמצומים של האור [שלשה אל"פין]. האות דל"ת היא קבוצה של ארבע כיסויים [ארבע אל"פין], וכן על דרך זה עד האות תי"ו שהיא ארבע מאות אל"פין. כל האותיות הן אינן צורות חדשות אלא כפולות של אותה אות אל"ף ממש.

בתורה ועבודה לשמה כמו שמעתי בשם זקני הרבני הירא הגאון הגדול צדיק וחסיד מו"ה אלכסנדר זלה"ה שהוא היה דר בכפר סטעבניק סמוך לעיר דראביטש שהיו מתכנסין אצלו תמיד תלמידי חכמים היינו הרב הקדוש בעל מגיד משנה ושאר גדולי הדור צדיקים רבנים והיו יושבים שם לפעמים ארבעה או חמשה שבועות או יותר וכל השאלות והקשיות ודרך העבודה להשם יתברך שהיה לכל אחד ואחד מהם היו לומדים שם ומספרים ביניהם וזאת היה ב' או ג' פעמים בשנה ושעה אחת בכל יום ויום היה זקני זלה"ה לומד ומספר עמהם גם כן על תנאי זה היו יושבים אצלו כל כך כדי שהוא גם כן יוכל ללמוד ולדבר עמהם לפחות שעה אחת בכל יום ויום והוא היה שמח עמהם עד למועד, לזה היה זוכה לדור כזה היינו בנו הגאון החכם בשבע חכמות הצדיק המפורסם מו"ה יצחק אייזיק סאפרין מכפר סמוך לעיר דראביטש ולו היה חמשה בנים הקדושים היינו רבינו צבי מזידיטשוב, ואמ"ה הגאון הקדוש רבי אלכסנדר זלה"ה אב"ד מקאמרנא, ורבינו דודי ר' משה זלה"ה מסאמביר, והרב החסיד הקדוש מו"ה דוב בעריש זלה"ה אביו של אותו צדיק הדור מו"ה יצחק אייזיק זלה"ה מזידיטשוב, והרב החסיד הירא והשלם מו"ה יום טוב ליפא ז"ל, וכן אממ"ר זלה"ה, וכן זקני הגאון הגדול צדיק ונשגב ר' קאפיל זלה"ה מליקווע היה גם כן מתנהג במדה זו, ועוד יותר כידוע המעשה לכל, לזה גם כן היה זוכה שיצא ממנו כמה דורות צדיקי הדור, היינו האחד רבינו הקדוש ר' יעקב יצחק זלה"ה מלובלין והרב הצדיק החסיד מו"ה ר' שמעון מיערסלאב, ואממ"ר זלה"ה, ושאר תלמידי חכמים אין לשער ואין לספר, לזה אם מתנהג אדם כמו שכתבתי יזכה מזה שיצא ממנו בנים ובני בנים העוסקים בתורה ועבודה לשמה.

(זקן ביתו פ"א מ"ד אופן יג)

אוצרות פרקי אבות

מאוצר כתבי רבו"ק
לביית קאמארנא ז"ע

ובניאים מסרוהו לאנשי כנסת הגדולה (מס' אבות פ"א מ"א).

הנה אופן אחד יש לפרש שבכאן הזהיר על מעלות התפלה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, שלא יאמר אדם די במדות התורה שאקנה, רק מחויב להתפלל גם כן כמו שעשו חסידים הראשונים, ועל ידי זה תורתן יהיה משתמרת בקרבן, והגם שבגמרא אמרו שאחד מן התנאים ראה, והיינו רבא חזיא לרב המנונא והוא במסכת שבת (דף י ע"א), ראה אחד שמאריך בתפלתו אמר מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, והנה רש"י (בד"ה חיי עולם) מפרש, דאמר זה דרך כעס, שמניחים התורה שהוא חיי עולם, ועוסקים בחיי שעה היינו תפלה, אבל איך יאמר השלם הזה דברים אלו אשר יהיה סותר דברי תנא אחר, שאמר דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם והיינו תפלה (מס' ברכות דף ו ע"ב). לזה נראה דכוונת אותו התנא לשבח מעלות התפלה, הדנה ידוע מה שנגלה מפי האר"י הקדוש שילוב כל העולמות הוא על ידי ד' חלוקים הנמצאים בתפלה, א' סדר הקרבנות, ב' פסוקי דמזמרה, ג' ברכות קריאת שמע עם קריאת שמע, ד' התפלה, וידוע שאי אפשר להעלות העולמות כי אם על ידי מ"נ עולה מים נוקבין להעלות העולמות עד שרשן, כידוע הכל לבאים בסוד ד', ולזה כמעט גדולי חכמינו התפללו עד אשר נראה לעין היה שכמעט קיימו 'נפשי יצאה בדברי' (שה"ש ה, ו), ולגודל מסירות נפשם בכל תיבה השליכו חיהם מנגד, ולא כן עסק התורה שאין צריך מ"נ בעת לומד התורה, אמת שכתב הרב בעל טורי זהב בהלכות ברכות התורה מה שכתב (סי' מ"ז) שפתיים ישק עיין

שם, אבל אין צריך מסירת נפש, זה פירוש אותו השלם [רבא] שראה שמאריך בתפלה, שחב אותו על שקבע זמן לתפלה, ואמר מניח התורה שהוא חיי עולם ועוסק בתפלה שהוא חיי שעה כלומר שעה מועטת, שבכל דיבור ודיבור בתפלה משליך חיותו מנגד, כן נלע"ד.

(זכרון דברים דף מ)

היו דן את כל האדם לכף זכות (פ"א מ"ו).
החפצים לזכות, ירגילו עצמן במדת 'זרב חסד', להטות כל האדם לכף זכות, אף אם ראוהו שאינו נוהג כשורה, יאמר, עבות חומרו הגס גורם לו ומה בידו לעשות, הרי יש בו כמה טובות וכמה חסדים, כדרך מדת יוצרינו כי הוא ידע יצרנו (עפ"י תהלים קג, יד), ברוך מרחם על הארץ הנוהג חסדו עם כל דור, וירגיל לומר די לו בטובה זאת שיש בו, וירגיל פיו בדברי זכות. 'הוה' בהויה קבועה ובטבע 'דן את כל האדם לכף זכות', ולא יאמין תיכף על שום מוצאי דיבה רעה עד שיחקור היטב, ואעפ"כ ידונו במחשבתו לזכות.

(היכל הברכה שמות דף רטו ע"א)

יהי ביתך בית ועד לחכמים (פ"א מ"ד).
צריך להיות לבר ישראל בית מוכן שיתקבצו שמה החכמים לדרוש וללמוד בתורה הקדושה, כי בהיות ביתו אכסניא לתלמידי חכמים אין ספק שיזכה גם הוא לחלק מהמתורה הקדושה שלומדים שם החכמים. ובזה תזכה בוודאי בלי ספק שיצאו ממך בנים ובני בנים העוסקים

ריש שושילתא רבינו הקדוש רבי אלכסנדר סגד מקאמארגא זי"ע בעל הזכרון דברים

הלכות והדרכות

מתוך ספרי בנו בעל היכל הברכה זי"ע

היתר לילך במגפיים של שעטנז

מנעל של זרב אין בו משום כלאים (כלאים ט. ז). ולי נראה שלובשין אותו להחם את רגלו, ולובשן בימי הקור על המנעל של עור, וכיון שלובשו על המנעל של עור אינו נהנה ואינו דרך מלבוש, ולכן מנהגי אף שאיני הולך בשום בגד צמר שאינו מוחזק בהיתר, אף על פי כן דרכי לילך באותו הבארלטשין שלובשין על המנעלים של עור הנקראין שטיבל (מגפיים), וכך היה מנהג אדוני אבי ז"ל. (עצי עדן)

עמלות התורה

והתנא בא לומר לו לצדיק, שישמח לבו וינהיר נשמתא, ולאן אתה הולך, למקום שעשוע נשמות עדן גן אלהים, ולא תחוש כלל ליסורין שיש לך בעולם קצר, שמח בחלקך, וכן שמעתי מאבי הקדוש מהר"ר אלכסנדר זצ"ל, ואני הייתי ילד קטן, והיה שני ימים שלא היה לנו פת לחם, והוא היה עוסק בתורה ופניו בוערות כמראה הלפידים, ואחר כך כנס לבני ביתו וראה צערם, אמר בניי עם איז דיך נישט איבער זיבעציג יאהר.

מוח צלול לעבודת השם

וכן אמר אבי הצדיק מהר"ר אלכסנדר זצ"ל, לאיש אחד שהיה מייגע עצמו להיות טוב ולא ישן, אמר לו, מוטב לך שתהיה שני שעות בן אדם, ולא עשרה שעות סוס נושא בעול ותישן כל ימך, כי הנעירה יותר מדי מזיק.

(נוצר חסד אבות ג ד)

דרכו בלימוד התורה הקדושה

וכן היה נוהג אדוני אבי הגאון הצדיק, שהיה לומד ש"ס עם כל מפרשי הש"ס, תוספות רשב"א ורי"ף ור"ן ורא"ש, לא הניח דבר קטן וגדול, עד השולחן ערוך עם נושאי כליו, והיה טוחן מלין דאורייתא, ומברר זהו שיטת התוספות, וביירר כל השיטות להלכה ברורה סלת נקיה, עד שהיה נפשו שבעה ופניו מלהטות מאור התורה, ולמד רוב היום בטלית ותפילין מאירין, עד שמרוב אור התורה ומתיקות נשכח ממנו כמה ימים לאכול, פעם אחת למד מקוואות ראשונים ואחרונים עם מרן הרב בית יוסף ושולחן ערוך, ולא אכל מיום השבת עד יום החמישי.

ונכנס אצלו תלמידו האהוב ידיד נפשנו, הרב הגאון הצדיק המפורסם מהר"ר יודא שא היה אב"ד בק"ק ראזדיל, ואמר לו: רבינו מה זה שלא אכל אדוני מיום שבת, והשיב לו: בני חביבי, תאמין לי בודאי, אם הרגשתי שלא אכלתי לא הייתי עושה זאת. אבל מרוב אור התורה שבעה נפשי, ולא הרגשתי ולא ידעתי אם אכלתי או לא.

ומימי לא השיים פניו ועיונו על איזה דקדוקי עניות, ולא השיים עיונו לחדש פשטים ופילפולים, אלא לשבוע נפש מסלת דאורייתא הלכה נקיה וברורה, ממילא נתחדש לו ענינים נפלאים ונוראים בשיטות עמוקות, הפלא ופלא. (נתיב מצותיך נתיב התורה שביל הראשון)

פשט והפסיק בתפילין יחזור ויברך

בכל פעם שמניח תפילין אפילו הזיזם אדעתא להניחם תיכף צריך לברך, ולא יברך אלא ברכת להניח, אבל אם הפסיק הרבה או הלך לביה"כ, מברך להניח ועל מצוות. כך הוא עיקר הלכה חוזר ומברך, כפסק מרן הב"י וכפשיטות הגמרא. וכפסק כל הגאונים ראשונים ואחרונים כמו שהכריע מרן הב"י, כי כך הוא הלכה ברורה, אבל לא יברך אלא אחת כפסק הב"י. אבל אם הפסיק הרבה שגם רמ"א מודה, יברך שתיים, וכך נהג מורי אבי הגאון מו"ה אלכסנדר, וכן נהגו

גדלותו בנגלה כבר ניכרה בו בילדותו, בהיותו בר שבע כבר היה שגורות על פיו שלשת הברכות עם כל שיטות הראשונים עד השו"ע ומפרשיו, מעט מאור תורתו ניתן לראות מתוך תשובותיו שכתב בחריפות ובקיאות נפלאה אל הגאון בעל ישועות יעקב אב"ד לעמבערג זצ"ל, בהם הוא מוכיח את צדקת פסקו אשר פסק לאסור מלאכול משחיטת השוחט דקאמארגא, כן אנחנו מוצאים בשאר כתביו בהמעט אשר נשאר לפליטה כמה חילוקים בעומק ובפלאות ואסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

גדולי דורו הכירו בגאונותו העצומה, וכפי שמצינו להגה"ק מהר"מ א"ש זצ"ל מאונגוואר בעל אמרי אש, שמזכירו בשם 'גאון מו"ה אלכסנדר זצוקלה"ה, וכן הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע מאוהעל מזכירו בשם 'הצדיק הרב הגאון'.

גם בפנימיות התורה לא נפל חלקו, כפי שמצינו שאחיו רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע מביא בספרו עטרת צבי (פ' תזריע דף י"ט ע"א ובפ' אמור דף ל' ע"א) תשובות בסודות התורה שכתב אליו, גם בנו יחידו רביה"ק מהר"א"א כותב בהקדמת הספה"ק זכרון דברים, כי בילדותו בערה בו שוקדש לחכמת הזוהר וכתבי מרן האר"י והיה הוגה בכתבי הקודש בהסתר, אולם כל דבר הקשה היה מביא אצל אביו, והוא למד עמו ואף מסר לו את הכללים הנצרכים לחכמת הנסתר.

סדר יומו בתורה ועבודה מפליא מאד, ואין לנו אלא

הרבה גדולי ישראל וגאוני ארץ שבזמנינו, וכן נהג הגר"א מוילנא. (שלחן הטהור כה ט, זר זהב ו)

ב' זוגי תפילין יחד

מן הראוי מכמה טעמים, להניח שני זוגי תפילין ביחד כדעת הרא"ש, וכן נהגו הרבה צדיקים קדושים, וכן נהג מורי אבי, וצוה עלי קודם פטירתו שאנהג כך.

(זר זהב ל א)

לא אמר פרשיות קדש והיה כי יביאך איתא בספרי שמע והיה אם שמעו בשינון, ואין קדש והיה כי יביאך בשינון, ואין צריך לאומרם כלל, וכך נהגו כל הצדיקים, ומורי אבי, ומורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ז"ל.

(שלחן הטהור לח י)

שעה הוי שעור עכול ביין

המנהג שאין מברכין (על היין) אלא פעם אחת ודעתו לפטור הכל, ואין בינינו דין נמלך כלל, אבל אם שהה בתוך הסעודה שיעור שעה גדולה ולא שתה יין, מברך עוד הפעם אחר שעה, כי שיעור עיכול יין ופירות אינו אלא שעה, כך פסק אבי מורי הגאון רבינו אלכסנדר, ואין המנהג כן, ואני שומע ברכה מפי אחר ויכין לפטור אותי.

(שלחן הטהור קעד ה)

ברכת הגידעמפט

ומני גידעמפט, הבאין לבשר, ואוכל עמה פת אינו מברך עליהן, כי כל זה מתיקוני הסעודה ואינו מברך עליהן אפילו כשאוכל מעט בלא בשר ופת, אבל כשאוכל אותם סתם באמצע הסעודה מברך עליהם, וכך נהג אבי הגאון, בשם הגאון הקדוש מהר"ש מניקלשבורג. (זר זהב קעו א)

זימון ע"י קטן

קטן שיועד למי מברכין, בזמן הזה שכל אחד מברך לעצמו, יכול קטן לזמן להוציא את הרבים ידי זימון, ובפרט כשיש עשרה בלא הוא, וכן עשה אבי מורי הגאון מעשה, שילד קטן הייתי בחיי ונתן לי כוס לברך להוציא את הרבים. (שלחן הטהור ר ג)

להעתיק מדברי בנו רביה"ק בעל היכל הברכה זי"ע בהקדמת הספה"ק זכרון דברים, דברים נוראים ככתבם וכלשונם: הנה אספרה לאחי קצות דרכי אבי ז"ל ה"ה הרב הגאון אמתי הקדוש והטהור כ"ש רבינו אלכסנדר זצ"ל... כך היה דרך לימודו כפי אשר ראתה עיני ולא זר, ללמוד רוב היום בטלית ותפילין שיטות הגמרא על סדר הש"ס, ואח"כ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בספר הי"ד עם כל נושאי כליו, ואח"כ הטור והרב בית יוסף והשלחן ערוך עם נושאי כליו, והיה מברר בפיו והוגה בתורה, זה שיטת רבינו שלמה, וזה שיטת רבינו יעקב תם, וזה שיטת רבינו יצחק אלפסי, וזה שיטת רבינו משה בן מיימון, וזה שיטת ר' אברהם בן דוד, ושיטת רבינו יעקב בעל הטורים, והרב בית יוסף והרמ"א עד טורי זהב וש"ך, והיה חוזר כמה פעמים, עד שבירר הלכה כסלתי לקשט השכינה תורה לשמה. ומימי לא אמר ראשי תיבות אלא בפה מלא, רבינו שלמה, רבינו משה בר מיימון וכיוצא, עד שנתדבק נפש בנפש ביחודים עם שורש נשמותיהם לעשות יחוד הקדוש, והיה פניו מאירות מאור התורה כאור השמש...

כל זה היה לאבי ליטעום מאור לקשט השכינה בבירור הלכה ושיטות כל אחד כסלתי... והיה מלא חסידות ועונה יתירה שפל בעיניו ונבזה, ויראה ואהבה בתפלה בוער כאש, וכל מדות טובות היה בו. מימי לא ראיתי אצלו שום כעס, והיה שפל וסבלן ליסבול חירופים ושותק בלב טהור, וראיתי בו מדרגות רמות ורוח הקודש.

גודל כוח השבת

תוספתא, כיון דאמר קין גדול עוני מנשא, מחל ליה קב"ה פלגו מעונשיה, בגין דגזר עליה בקדמיתא ואמר ליה נע ונד תהיה בארץ, והשתא אשתאר בנוד בלחודי, הה"ד יוצא קין מלפני יהוה וגו', כלומר דכד נפק מן קדם יהוה, הוה בגין למהוי נד בארעא, ולא נע, ועוד אמרו, כד נפיק קין מן קדם יהוה, אמר לו אדם, ברי, מה אתעביד על דינך, אמר לו קין אבא כבר אתבשרית דמחל לי קב"ה בנוד בלחודי, אמר לו היאך הוא, אמר לו בגין דתבית ואודית קמיה, אמר אדם, וכי כדין הוא רב ותקיף חילא דתשובה, ואנא לא ידעית, שרא לשבחא למריה ולאודאה ליה, פתח ואמר (תהלים צב א) ממור שיר ליום השבת טוב להודות ליהוה, כלומר טוב לשבחא ולאתבא ולאודאה קמיה קב"ה, ע"כ: (זוהר הקדוש בראשית נד ב) נ"ד שם דין מעלה מ"ג, בסוד שם יו"ד היא וי"ו היא הידוע, המעלה מ"ג, זהו נ"ד בארעא, לתקן זה הזרצך נ"ד בארץ, ופירש אבי מורי ורבי הגאון אמתי הקדוש, ששאל אדם מה נעשה בדין, והיטב עשיתי תשובה, ונתפשרתי בנד לבדו, ומתמה אדם וכי כדין הוא רב ותקיף חילא דתשובה, בתמיה שאינו נמחל לגמרי ואנא לא ידעית, כזה שרא לשבחא במזמור ש"ה שהשבת מוחל הכל אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו לגמרי, ודפח"ה.

מנהגו בתלעים בחומץ

ואת נבלם תשקצו (ויקרא יא), את נבלם תשקצו להביא את היבחושים שסיננן (תו"כ). יבחושים היינו תולעים הגדילים בחומץ שסיננן, ופירשו על המטפחת אסורים, וקבלתי מהרב הגאון אב"ד דק"ק ביטשאטש, שלא מהני כלל מה שנהגו לחמם החומץ ולסנונו, כי אפילו בבגד עב כמין לבדים עוברין עם המשקה מגודל דקות התולע, ואמר לנו שמנהג טוב לקח משפך וליתן לתוכו צמר גפן, ולחמם החומץ ולסנונו בתוך המשפך, ובזה לא יעברו התולעים, אבל הוא טירחא יתירא מאוד, ולכן מנהגי כפי מה שקבלתי, מנזר ישראל אבי מורי הרב הגדול ז"ל, מבלי לסנונו כלל, ואז לא הוה פירוש. (עשירית האיהפ דף סז ע"א)